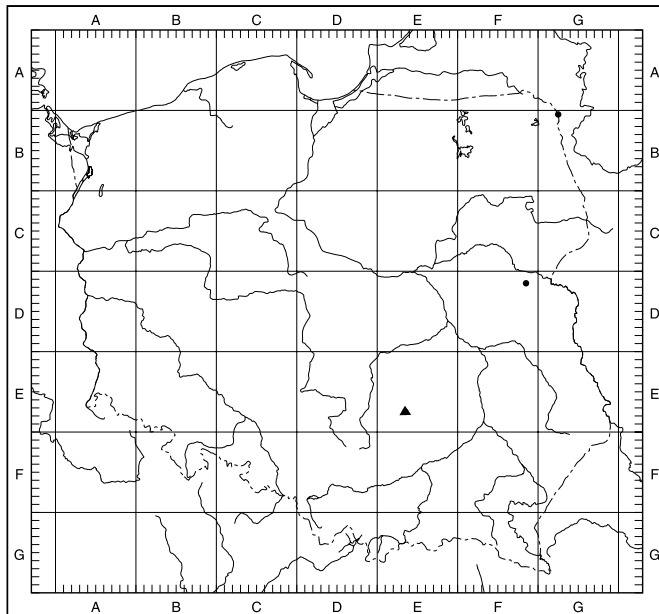

Stanowisko *Dianthus campestris* (Caryophyllaceae) na Wyżynie Małopolskiej (Polska południowa)

Dianthus campestris M. Bieb. (goździk polny) jest gatunkiem związanym ze strefą stepu i lasostepu. W granicach swojego naturalnego zasięgu występuje w zbiorowiskach wytworzonych na piaszczystych glebach: na stepach piaszkowych i w „sosnowych lasach stepowych” (KULCZYŃSKI 1921; SHISHKIN 1936; KLOKOV 1952; MATUSZKIEWICZ 2008). Naturalny zasięg gatunku obejmuje zachodnią i południową Ukrainę, północno-wschodnią Rumunię, terytorium Mołdawii, południową Rosję (po południowy Ural i zachodnią Syberię) oraz centralny Kazachstan (SHISHKIN 1936; BAJTENOV & PAVLOV 1960; DUBOVİK i in. 1986; JALAS & SUOMINEN 1986). Znane są także pojedyncze, wtórne stanowiska znacznie bardziej wysunięte na północ – z obszaru Białorusi i Łotwy (LAASIMER i in. 1993; PARFENOV 1999).

Goździk polny wchodził w skład flory II Rzeczypospolitej (KULCZYŃSKI 1921), jednak po zmianach granic, których dokonano po II wojnie światowej, stanowiska z południowego Podola znalazły się poza obecnymi granicami Polski. W 2008 r. gatunek podany został z północno-wschodniej Polski – ze wsi Berźniki koło Sejna (PAWLIKOWSKI 2008). W ostatnich latach doniesiono o występowaniu goździka polnego we wschodniej części kraju w miejscowości Czuchów-Pieńki (KALINOWSKI 2012). Latem 2013 r. w czasie badań fitogeograficznych prowadzonych w Górach Świętokrzyskich znaleziono stanowisko *Dianthus campestris* (Ryc. 1) (NOBIS i in. 2015).

Ryc. 1. Rozmieszczenie *Dianthus campestris* M. Bieb. w Polsce. ● – stanowiska dotychczas znane; ▲ – stanowisko z Wyżyny Małopolskiej

Fig. 1. Distribution of *Dianthus campestris* M. Bieb. in Poland. ● – previously known locality; ▲ – locality from Małopolska Upland

Niniejsze doniesienie ma na celu uzupełnienie danych dotyczących warunków siedliskowych panujących na wspomnianym stanowisku.

Gatunek znaleziono w miejscowości Słowik-Markowizna koło Kielce (kwadrat ATPOL o boku 2,5 km EE 7333). Stanowisko zlokalizowane jest w południowo-zachodniej części mezoregionu Góry Świętokrzyskie, w mikroregionie Pasma Dymińskie, w przełomie jaki tworzy rzeka Bobrza między Pasmami: Posłowickim a Zgórskim (KONDRACKI 2001).

Goździk polny rósł na murawie napiaskowej położonej między przydrożem a wieletoletnim odłogiem, w pobliżu linii kolejowej. Występował obficie (ok. 110 kwitnących pędów) w kilku skupieniach w pasie murawy o powierzchni ok. 300 m². Stanowisko obserwowano przez 2 kolejne sezony (począwszy od 2013 r.) i uznano je za trwałe.

Dla ukazania warunków fitocenotycznych panujących w płacie w którym rósł *Dianthus campestris* wykonano zdjęcie fitosocjologiczne.

Zdj. 1. Data: 18.08.2013 r.; powierzchnia platu 5 m²; lokalizacja GPS: 50°49'54,7"N/20°32'21,5"E; jednostka sieci ATPOL 2,5 × 2,5 km: EE 7333 (ZAJĄC 1978). Nazwy gatunków podano za MIRKIEM i in. (2002). Zwarcie: C – 80%, D_m – 20%. C: *Trifolium arvense* 3, *Elymus repens* 2, *Achillea millefolium* s. stricto 1, *Artemisia campestris* subsp. *campestris* 1, *Bromus inermis* 1, ***Dianthus campestris* 1**, *Euphorbia cyparissias* 1, *Medicago sativa* s. stricto 1, *Vicia villosa* 1, *Arrhenatherum elatius* +, *Cerastium arvense* s. stricto +, *Convolvulus arvensis* +, *Hieracium pilosella* +, *Knautia arvensis* +, *Oenothera biennis* +, *Potentilla argentea* s. lato +, *Pyrus communis* +, *Rumex acetosella* +, *Sedum acre* +, *Silene oites* +, *Silene vulgaris* +, *Thymus serpyllum* +.

Badacze ukraińscy i rosyjscy obserwują w ostatnim czasie ekspansję gatunku na siedliska antropogeniczne, zwłaszcza wzdłuż linii kolejowych (PAWLIKOWSKI 2008). Znalezione stanowisko ze względu na bliskie sąsiedztwo z linią kolejową (ok. 50 m od stanowiska) należy uznać za efekt takiej wędrówki.

Zebrane okazy *Dianthus campestris* zostaną złożone w Herbarium Instytutu Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego (KRA).

Podziękowania. Dziękuję Panu prof. drowi hab. Adamowi Zającowi za potwierdzenie oznaczenia okazów *Dianthus campestris*.

Summary. Locality of *Dianthus campestris* (Caryophyllaceae) in Małopolska Upland (S Poland). In August 2013 the locality for *Dianthus campestris* have been found on sandy grassland (near the railway line) in Słowik-Markowizna village in vicinity of Kielce (Małopolska Upland, S Poland – NOBIS *et al.* 2015). It is the first locality of this species recorded in south Poland. Specimens (about 110 flowering shoots) grow on sandy grassland (near the roadside and the railway line). *D. campestris* is probably naturalized species on this area but it needs long-term observation.

LITERATURA

- BAJTE NOV M. B. & PAVLOV N. V. 1960. *Caryophyllaceae* Juss. – W: N. V. PAVLOV (red.) Flora Kazakhstana 3, s. 328–433. Academia Scientarum KSSR, Alma-Ata,
- DUBOVIK O. N., MOROZ I. I. & FEDORONCHUK N. M. 1986. *Dianthus* L. – W: A. I. BARBARICH, D. N. DOBROCHAIEVA, O. N. DUBOVIK i in., Khorologiya flory Ukrainy, s. 71–80. Naukova Dumka, Kiev.
- JALAS J. & SUOMINEN J. (red.) 1986. Atlas Florae Europaeae. Distribution of vascular plants in Europe 7. *Caryophyllaceae* (*Silenoideae*). s. 229. Helsingin Liikekirjapaino Oy, Helsinki.

- KALINOWSKI P. 2012. Rzadkie rośliny naczyniowe Podlasia Nadbużańskiego – cz. 1. Gatunki siedlisk murawowych, łąkowych i szuwarowych. – *Fragmenta Floristica et Geobotanica Polonica* **19**(2): 361–377.
- KLOKOV M. V. 1952. Gvozdichni – *Caryophyllaceae* Juss. – W: M. I. KOTOV (red.), *Flora URSS* **4**, s. 421–660. Vidavnicтво Akademiji Nauk Ukrain's'koji RSR, Kijiv.
- KONDRACKI J. 2001. Geografia regionalna Polski. s. 440. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- KULCZYŃSKI S. 1921. *Caryophyllaceae*, Goździkowate – W: W. SZAFER (red.), *Flora polska. Rośliny naczyniowe Polski i ziem ościennych* **2**, s. 147–244. Nakładem Akademii Umiejętności, Kraków.
- LAASIMER L., KUUSK V., TABAKA L. & LEKAVIČIUS A. 1993. *Flora of the Baltic Countries. Compendium of vascular plants* **1**. s. 262. Estonian Academy of Sciences, Latvian Academy of Sciences, Lithuanian Academy of Sciences, Tartu.
- MATUSZKIEWICZ W. 2008. Przewodnik do oznaczania zbiorowisk roślinnych Polski. *Vademecum geobotanicum* **3**. s. 537. Wydawnictwo Naukowe PWN.
- MIREK Z., PIĘKOŚ-MIRKOWA H., ZAJĄC A. & ZAJĄC M. 2002. Flowering plants and pteridophytes of Poland – a checklist. – W: Z. MIREK (red.), *Biodiversity of Poland* **1**, s. 442. W. Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences, Kraków.
- NOBIS M., NOWAK A., EBEL A. L., NOBIS A., NOWAK S., GUDKOVA P. D., VERKHOZINA A. V., ERST A. S., ŁAZARSKI G., OLONOVA M. V., PIWOWARCZYK R., BOBROV A. A., KHRUSTALEVA I. A., PLÁŠEK V., SILANTYEVA M. M. & ZALEWSKA-GAŁOZ J. 2015. Contribution to the flora of Asian and European countries: new national and regional vascular plant records, 3. – *Acta Botanica Gallica: Botany Letters*, <http://dx.doi.org/10.1080/12538078.2015.1010105>.
- PARFENOV V. I. (red.) 1999. *Opredelitel' vysshikh rasteniy Belarusi*. s. 472. Dizajn PRO, Minsk.
- PAWLIKOWSKI P. 2008. *Dianthus campestris* (*Caryophyllaceae*), a species new to Poland. – *Polish Botanical Journal* **53**(1): 91–94.
- SHISHKIN B. K. 1936. Gvozdichnye – *Caryophyllaceae* Juss. – W: B. K. SHISHKIN (red.), *Flora SSSR* **6**, s. 386–870. Izdatel'stvo Akademii Nauk SSSR, Leningrad.
- ZAJĄC A. 1978. Założenia metodyczne „Atlasu rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce”. – *Wiadomości Botaniczne* **22**(3): 145–155.

GRZEGORZ ŁAZARSKI, *Zakład Taksonomii Roślin, Fitogeografii i Herbarium, Instytut Botaniki, Uniwersytet Jagielloński, ul. Kopernika 27, 31-501 Kraków, Polska; e-mail:grzegorz.lazarski@gmail.com*

Przyjęto do druku: 09.02.2015 r.

Nowe stanowisko *Cephalanthera damasonium* (Orchidaceae) na pozostałościach po dawnym górnictwie rud żelaza

Cephalanthera damasonium (Mill.) Druce (buławnik wielkokwiatowy) to gatunek z rodziny storczykowatych (*Orchidaceae*) (MIREK i in. 2002), występujący głównie w Europie i Azji. Jego południowa granica przebiega przez góry Algierii, Sycylii, Krety, południe Turcji i północ Iranu. Na wschodzie sięga po Kaukaz i Azję Mniejszą (MEUSEL i in. 1965; BAUMAN i in. 2010). W Polsce jest gatunkiem rzadkim, nie występuje na północy